

□ **Bizim iqtisadi inkişafımız bundan sonra da qeyri-neft sektoru hesabına davam etdirilməlidir. Buna nail olmaq üçün son illər böyük işlər görülüb, sənaye zonaları yaradılıb, orada xüsusi vergi rejimi tətbiq olunub. Aqroparklar yaradılıb və orada da məhsuldarlıq daha yüksəkdir.**

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

sı "kölgə iqtisadiyyatı"nın azalmasına və şəffaflığın təmin edilməsinə mühüm təsir göstərib. Ötən il yanvarın 1-dən qüvvəyə minən vergi qanunvericiliyinə edilən yeni dəyişikliklər də əmək bazarında qeyri-legal məşğulluğun qarşısının alınmasına və qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların həcmnin artmasına səbəb olub. Bunu konkret rəqəmlər də aydın göstərir. Belə ki, ötən il vergi daxilolmaları 2018-ci ilə nisbətən 3,5 faiz və ya 257 milyon manat çox olub. Xüsusilə qeyri-neft sektorunda 9,2 faiz və ya 458 milyon manat çox vergi toplanıb. Bu sektordan daxilolmaların nominal artım tempi ÜDM-in nominal artımını 2 faiz üstələyib. Bu da vergidən yayınma hallarının azaldılmasında yerli inzibatchılığın keyfiyyətinin artmasını göstərir.

Xatırladaq ki, toplanmış vergilərin 71 faizi qeyri-neft

toxunulmazlığında, yerli və xarici sahibkarlara bərabər şəraitin yaradılmasında daha qabarıq büruzə verib. "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında", "Xarici investisiyaların qorunması haqqında", "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında" qanunların və bir sıra normativ sənədlərin qəbulu məhz bu məqsədi daşıyıb. Bundan savayı, Azərbaycan hökuməti ilə xarici dövlətlər arasında investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması ilə bağlı çoxsayda saziş imzalanıb. Avropa İttifaqının 20-dən çox üzv ölkəsi ilə respublikamız arasında ikiqat vergitutma aradan qaldırılıb.

Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edən islahatlar hüquqi-siyasi istiqamətdə həyata keçirilməklə həm də sahibkarlığın inkişafına güclü təkan verir. Başqa sözlə, iqtisadiyyatın büt

İqtisadi islahatlar qeyri-neft sektorunun inkişafını sürətləndirib

□ **Azərbaycanda iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri olan qeyri-neft sektorunun inkişafı qarşıya prioritet vəzifə kimi qoyulub. Son illər müasir texnologiyaların və qabaqcıl təcrübənin tətbiqi sayəsində bu sektor sürətlə tərəqqi edib, metallurgiya, maşınqayırma, kimya, inşaat materiallarının istehsalı, qida və digər ənənəvi sənaye sahələri genişləndirilməklə yanaşı, yeni sənaye sahələri yaradılıb, respublikamızda bir sıra sənaye məhsulları üzrə özünü təminatmə səviyyəsi yüksəlib. Əlbəttə, bütün bunlar dövlət başçısının uğurlu iqtisadi strategiyası, həyata keçirilən iqtisadi islahatlar nəticəsində gerçəkləşib.**

Bu, statistik göstəricilərdə də öz ifadəsini tapıb. Belə ki, təkcə 2019-cu ildə qeyri-neft sektorunda ümumi daxili məhsulun (ÜDM) real artımı 3,5 faiz təşkil edib, sənaye istehsalı 13,9 faiz artıb.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı ixrac da müsbət təsir göstərib, keçən il ərzində ölkədən kənara 1 milyard 954 milyon ABŞ dolları dəyərindən məhsul göndərilib. İqtisadi islahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin "İxrac icmalı"nın yanvar ayında bildirilir ki, 2018-ci illə müqayisədə hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 265 milyon dollar və ya 15,7 faiz artıb. 2019-cu il Rusiyaya 690,6 milyon, Türkiyəyə 401,8 milyon, İsveçrəyə 179 milyon, Gürcüstana 159,1 milyon və Ukraynaya 50,6 milyon dollarlıq qeyri-neft sektoruna aid məhsullar ixrac olunub. 2018-ci illə müqayisədə ötən il Rusiyaya qeyri-neft ixracı 11,5 faiz, Türkiyəyə 16,5 faiz, İsveçrəyə 32,2 faiz, Gürcüstana 27,8 faiz və Ukraynaya 24,6 faiz artıb.

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı

Dövlət Proqramı"nın icrasının birinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı deyib: "Ötən il bizim əsas prioritetimiz olan qeyri-neft sektoru 14 faizdən çox artıb. Burada, əlbəttə ki, keçən il istismara verilmiş nəhəng sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması, eyni zamanda, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması xüsusi rol oynayıb. Biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasını Dünya Bankı da qeyd edir. "Doing Business" hesabatında Azərbaycan keçən il 20 ən islahatçı ölkə sırasına daxil edilibdir. Əlbəttə ki, bütün biznes qurumları bunu görür, hiss edirlər. Vergi və gömrük inzibatchılığı, biznes dairələrinə göstərilən dövlət dəstəyi, əlbəttə ki, qeyri-neft sənayesində də özünü büruzə verir".

Azərbaycanda yaradılan əlverişli investisiya mühiti də qeyri-neft sektorunun inkişafını sürətləndirib. Bu, daha çox xarici şirkətlər tərəfindən ölkəyə sərmayə yatırımlarının artmasında, yeni texnologiyaların transferində, eyni zamanda, global dəyər zəncirinə qoşulmaq üçün

yeni imkanların yaranmasında özünü büruzə verib.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan hökumətinin iqtisadi islahatlar sahəsində əldə etdiyi uğurları bir qayda olaraq əcnəbi investorlar hər kəsdən daha tez və daha aydın görə bilirlər. Belə ki, 2007-ci ildən ötən dövr ərzində respublika iqtisadiyyatına 111 milyard dollar xarici investisiya cəlb olunub. Bu rəqəm Qafqazın bizə qonşu olan iki ölkəsinin - Gürcüstan və Ermənistanın birlikdə dövlət büdcələrinin ötən illər ərzindəki xərclərindən çoxdur. Etiraf edək ki, xarici kapitalın ölkə iqtisadiyyatına bu cür axını aparılan islahatların beynəlxalq aləmdə real təqdimatı, əlverişli investisiya mühiti nəticəsində baş verib. Son bir ildə Azərbaycanda xarici kapitalın iştirakı ilə yaradılan birgə müəssisələrin sayının 70 faizə qədər artması da iqtisadi islahatların səmərəliliyini, biznes mühitinin cəlbediciliyini sübut edən ciddi bir indikatorendir.

Burada bir məqamı da xatırlatmaq istərdik. 2019-cu ilin əvvəllərindən başlayaraq, iqtisadiyyatda yeni islahatların başlanma-

sektorunun payına düşüb, özəl sektorun payı isə 76,4 faiz təşkil edib. 2005-ci ildən bu vaxtadək ilk dəfə olaraq ötən il qeyri-neft sektorunda vergi yığımını proqnozunun ən yüksək göstəricisinə (109 faiz) nail olunub. Son iki ildəki nailiyyətlərdən biri də artıq ödəmə məbləğlərinin 720 milyon manat azaldılması olub. Başqa sözlə, təkcə ötən il vergi orqanları tərəfindən 224 milyon manat həcmində artıq ödəmələr azaldılmaqla yanaşı, həm də vergi proqnozları 105 faiz artıqlaması ilə yerinə yetirilib.

Göründüyü kimi, hökumət ölkədə investisiya fəaliyyətinin genişləndirilməsinə, biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına, sənaye istehsalının artırılmasına, qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsinə ciddi önəm verir. Bu istiqamətdə qarşıya qoyulan əsas vəzifələr sərmayə qoyuluşunun artırılması, sahibkarların ixrac potensialının gücləndirilməsi, investisiya imkanlarının genişləndirilməsi, potensial tərəfdaşların tapılması və birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsidir.

Azərbaycanın dünya miqyasında sabit iqtisadiyyata malik dövlət kimi tanınması, beynəlxalq birliyin etibarlı tərəfdaşı olması ölkəmizə investisiya axınını şərtləndirib. Bu məsələdə hökumət tərəfindən "açıq qapı" siyasətinin reallaşdırılması da stimullaşdırıcı rol oynayıb. Bu, öz ifadəsini investorların hüquq və mənafelərinin qorunmasında, mülkiyyətin

tün sahələrində dövlət öz imkanları hesabına müasir sahibkarlıq subyektlərinin formalaşmasına geniş imkan yaradır, onların öz potensiallarından səmərəli istifadə etmələri üçün əlverişli mühit formalaşdırır. Bu isə iqtisadiyyatın, xüsusilə də qeyri-neft sektorunun inkişafını sürətləndirir. Sahibkarların fəaliyyətinə əsassız və qanunsuz müdaxilələrin, bürokratik yoxlamaların aradan qaldırılması, liberal biznes mühitinin formalaşdırılmasının xüsusi diqqət mərkəzində saxlanması da investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərir.

Yuxarıda qeyd edilənlərlə yanaşı, dövlət satınalmalarında yerli malların xeyrinə güzəştlər müəyyən olunması, kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrinin (pambıqçılıq, tütünçülük, ipəkçilik) inkişafı üçün subsidiyalar nəzərdə tutulması, kiçik sahibkarlığın, o cümlədən ailə təsərrüfatlarının dəstəklənməsi məqsədilə Ailə Biznesinə Asan Dəstək ("ABAD") mərkəzlərinin yaradılması da ölkədə investisiya mühitinin diqqət mərkəzində saxlanılmasından xəbər verir.

Bütün bu uğurlar, əlbəttə ki, Prezident İlham Əliyevin uzaqqörmən siyasəti, prinsipiallığı və beynəlxalq aləmdə qazandığı yüksək etimad sayəsində reallaşmışdır. Dünyanın siyasi və iqtisadi məkanında mövqeyini gündən-günə gücləndirən Azərbaycanın adı artıq inkişaf etməkdə olan ölkələr sırasında çəkilir.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"